

Gòdzynczi – gòdzënë – gòdzëniszcza

TÓMK FÓPKA

Stoją. Grzeją zmiarzlé rāce. Depcą. Zëmno w nodzi. Na głowā kapuce nacygają. Dopinają knąpë. Wiater. A autobusa jak ni ma, tak ni ma. Gòdzëna spòznieniò. Czej żdajesz, a je pò czasie, kòzdò minuta staje sã gòdzëną, a sekunda – minutą. A sama gòdzëna – wiecznym waranim.

Gòdzëna mòże bëc krótkò abò długò. A czasu je równo 60 minut. Chùtkò zleczy, czej sã òb ten czas dzeje co zajimnégò, cekawégò. Tej ùziwómë zdrobnieniò. Białka pòwié, że jidze na gòdzynkã do frizjérczi abò co sprawic do krómù i wejle, ji to sã pòpròwdze chùtkò zminie. Leno nen biédny chłop żdaje z dze-coma na niã i pòzëérò na zëgar...

Jeden z nôbarzi znónëch marijnëch spiéwów zwie sã... gòdzynczi. Bò sã piãkné. Dlò ùcha mié. A gòdzynczka, gòdzënka, to pò pòlskù *biedronka*.

Skądka je słowò gòdzëna? Pewno òd gòdzëniò... Tegò, co bëło, a tegò, co nadchòdò z czasã... Mò òna swòje nòrzãdzé – zëgar. Gòdzynk. Tej-sej je to taczci, jak kòl ksãdza Jana Walkùsza, co *wisy na scanie... a czasã sobie stanie*. Dzysdnia colemało jegò òkrãgiã, gòdzënowã tarczã zastãpiwają cyfrowé, elektronicznë tòblëce. Taczci zédzer nie stòwò. Òn sã prosto wëłącziwò, czej zafelò sztrómù. Sã zëgrë w kòmòrkòwym telefònii. Tej

je wszëtkò w jednym a ni mùszi nosëc zëgarka na rāce. Sate-lita w kòmòrce gòdzënë ùstòwiò. Le tã kòmòrkã téz dzes kùrszce trzeba wsadzëc...

Ga je gwòsnò, równo gòdzëna (w całoscë pòinié) – biją zwònë, grają himnë, hejnałë pùszczają, kùkòwczci kùkają a kùroné pieją. A skądka taczci kùrk czë jiny kanark wié, że ju mòzna, że trzeba? Mòże nen kanark mò téz wbùdowóny zëgark... A czemù prawie ptòszczy sã gòdzënoma namienioné, a nié... krowë. Krusza, biwò, że mò przyjemniészci zwãk. Nè jo, ale jak taczë knadzëszcze do zëgrã wtromòlëc?

Włącziwómë radio, bò chcëmë czëc, co to je za gòdzëna. Chcëmë czëc tej wiadła, bò sã ò taczci gòdzënie. Wiémë, czë sã spieszëc, czë jachac pòmału. Czë jesz je czas.

Robòtã mómë òd jedny gòdzënë do drédzi. Czim mni tã robòtã lubimë, tim barzi czikrëjemë na zëgar. Szkòla – to samò. Tam jesz zwònk zwòni, cobë tëch biédnëch dzòtk za długò nie mączëc. Ò szkòlnëch nie wspòmna...

Nieletczé zëcë mają statczy do bùdzeniò. Niejeden bùdnik swòje zwònienié skùńczil na... scanie. To je jedna z niewiele rzeczi, za jaczima sygómë, niédmikajacë òczów.

Nie liczą czasu lédze szczestlëwi i... zakòchóny. Ò tëch pierszych Andrzej Rëbińszci spiéwòl: *Nie liczę godzin i lat! To życie mija, nie ja...* A ò miłoce... do struczci pisòł Jan Trepczik w „Zrzeszë Kaszëbsczy” z 1939 rokù:

*Kùli gòdzënow è dniów sòdòł jem kòl cebie?
Të jes cëchò szëmarza, pò kamiszkach drawòwa.
Zdrzacë na ce a twój zberk, czël jem sã jak w niebie
Pészno, bò jes ùdzrza mie.*

Różny lédze w ti sami gòdzënie prowadzą różnë sprawë. Je pòl szòsti pò pòlnim. Czerowca autobusu odpòlò mòtòr i rëszò na trasã, na drëgã szëchtã. Krómòwò w mònòpòlowim spi-ywò, co je mùsz zamòwic ze sznapsów a czipsów na witrò. Dzekò zez szòsti klasë prawie doszò dodóm bez lasë i plëtë, miało dwie gòdzënë drodзи do chëczë. Brifka spròwdzò, kùli mù lëstów òstało w taszë pò ca-łodniowim wanożenim. Dirigeñt chòru w Lëzënie prawie zaczinò próbã spiéwu. A pòëta? Pòëta sã bùdzy, bò gò naszò natchnienié.

Robòtã mómë òd jed-
ny gòdzënë do drédzi.
Czim mni tã robòtã
lubimë, tim barzi
czikrëjemë na zëgar.

Mómë gòdzynczi i kòzłinczi. Jedne w kòsce, drédzë – w kar-czmie. Ti, co rozmiejã robic òbadwa, sã achtniwóny (tzw. do tuńca i rozańca).

Jak chto gòdzënow pilëje, nie spòzniwò sã, tegò szónëjemë. Żlë nie je na czas, nie szónëje nas, tej më téz gò ni mùszimë ùczestnic. Gòdò sã: chto pòzno przëchòdzy, sòm sobie szkòdzy. Abò: lepi chùtczy jak za pòzno. Mówiã téz: lepi pòzno jak wcale. I bądż tu mądri...

W naszi tradicje sã dëchë, co przëchòdzą w nen sòm mòl, ò jistny gòdzënie. Ksãdz Sëchta pòdòwò, że duch taczci, czej nie pòtkò człowika, cobë mù pòmògl skrócëc pòkùtã, gòdò: *Czas, gòdzëna je ta, a człowika ni ma*. Tak téz jamrëją dëchë topiëlców, co przëchòdzącëch wcygają na mòkwë.

Sã dobrë a złë gòdzënë. W tã złã lepi nick nie gadac. Je czòrnò gòdzëna, na jakã dobrze je miec co ùszpòrowóné. To ò ni prawie je we fòpkòwi „Czòrny baladze”:

*W czòrnëch piéckach czòrny wãdzël
W całach rzãdzy czòrnò chëra
Czòrnò gòdzëna je wszãdze
Bùten, bëne – w czòrnëch wërach...*

Je w kùńcu gòdzëna òstatnò. Gòdzëna smiercë, czej lepi, jak chto przë nas je. Niekòniecno sostra w hòspicjum.